

3. Ляшенко В.П. Инвестиционная деятельность акционерного общества / В.П. Ляшенко. – М.: «Издательский дом «Новый век», 2001. – 120 с.
4. Пономаренко В.С. Економічні та соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю / В.С. Пономаренко, В.М. Гриньова, Н.М. Лисиця, О.М. Ястремська. – Х.: ХДЕУ, 2003. – 180 с.
5. Садеков А.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки) / А.А. Садеков, Н.А. Лисова. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2001. – 270 с.
6. Ястремська О.М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади / О.М. Ястремська. – Х.: ХДЕУ, 2004. – 427 с.
7. Дані Національного банку України про ставки по кредитах. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/STATIST/DAILY/2009/Procentlastb_2009.htm

УДК 338.439

ПОГОРІЛА І.І., аспірант

Національний університет харчових технологій, м. Київ

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Досліджено проблему інвестування в основний капітал за видами економічної діяльності, динаміку інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування. Подано пропозиції щодо подальшого розвитку інвестиційної системи. Запропоновано заходи з підвищення активізації інвестиційної діяльності в регіоні.

Ключові слова: промисловість, інвестиції, інвестиційний процес, іноземні інвестиції, ефективність, економічний розвиток.

The basic capital investment by kinds of economic activities and dynamics of the investment in the basic capital by financing sources have been examined in the article. Offers for the further development of investment system are made. The means of the investment activation in the region are suggested.

Keywords: industry, investment, investment process, foreign investment, effectiveness, economic development.

Вступ. На сьогоднішній день галузі харчової промисловості України значно відстають від аналогічних галузей високорозвинутих країн світу за рівнем інфраструктури, наявними виробничими потужностями, їх технічним і фізичним станом тощо.

На жаль, інвестиційний клімат в Україні не можна назвати сприятливим. Він характеризується загальною економічною нестабільністю, нестабільністю законодавства, нерозвиненістю банківської системи та браком фінансових ресурсів. Поки що не сформувалася стабільна практика кредитування підприємств. Відсотки, за якими українські банки погоджуються надавати кошти під інвестиційні проекти, дуже часто перевищують закладені у проекті норми рентабельності. Це, зрозуміло, унеможливує реалізацію економічно ефективних інвестиційних проектів.

Вивченням та дослідженням даного питання займалися наступні науковці: Макаренко І.О., Сичевський М.П., Крисанов Д., Лемішко О.О., Денисенко М.П., Шевчук І.П., Ганич Я.В., Павленко Л.Н., Марченко О.О., Захарін С.В., Чирик Н.В., Червова Л., Назарчук М., Покропивний С.Ф., Крупка І.М., які визначали роль і значення інвестицій у

забезпеченні ефективного розвитку економіки України.

Постановка завдання. Аналіз процесу відтворення виробничого апарату України показує, що в період економічної кризи саме ця сфера виявилася найбільш вразливою. Це зумовлене тим, що, по-перше, процес відтворення основних фондів був деформований і в періоди позитивних темпів зростання показників соціально-економічного розвитку. По-друге, за умов високих темпів інфляції, а тим більше гіперінфляції, об'єктивно скорочується інтерес до нагромадження та інвестицій. По-третє, в останні роки проблемам регулювання відтворення виробничого апарату та підтримки інвестицій приділялося недостатньо уваги. Державні програми економічних реформ були спрямовані, головним чином, на впровадження жорстких монетаристських методів регулювання економіки. Тим часом досвід країн ринкової економіки, які пройшли кризові періоди, показує необхідність структурної перебудови, активізації виробництва на основі стимулювання відтворення виробничого апарату, його оновлення і технічного переозброєння.

Від того, наскільки своєчасно і повноцінно проходить процес відтворення, залежить і ефективність виробництва та його безперервність. Недотримання відповідних пропорцій відтворення на макрорівні може стати одним із важливих чинників спаду в економіці. Наявність диспропорцій у відтворювальних процесах на мікрорівні (підприємствах) призводить до спаду виробництва, зниження конкурентоспроможності продукції, зниження фінансової стійкості та може стати одним із чинників банкрутства підприємства. Отже, відтворення основних фондів є невід'ємним елементом процесу виробництва, на який покладено забезпечення виробництва новими, більш прогресивними засобами праці.

Результати. Економічний розвиток промисловості значною мірою залежить від матеріально-технічного забезпечення та стану основних засобів. Статистичні дані свідчать, що 50% основних фондів мають період функціонування 20 і більше років, що негативно відображається на ефективності виробництва підприємств. Однією з причин старіння

основних засобів є нестача фінансових ресурсів для їх відновлення.

Надзвичайної актуальності для вирішення цієї проблеми і поліпшення економічного розвитку регіону набуває залучення інвестиційних ресурсів. Інвестиції в основний капітал сприяють забезпеченню розширеного відтворення основних засобів, що, у свою чергу, впливатиме на кінцеві результати діяльності підприємств регіону.

У 2009 році в економіку Чернівецької області було спрямовано інвестицій в основний капітал на суму 2602,1 млн. грн., в тому числі – 1183,0 млн. грн. в основний капітал промисловості. Темпи зростання інвестицій в основний капітал у 2005-2009 рр. склали 245%, в основний капітал промисловості – 416% [5].

Активізація інвестиційних процесів в основний капітал значною мірою залежить від розширення джерел фінансування інвестицій. Це має важливе значення для вирішення проблеми структурної перебудови економіки регіону та впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Розглянемо динаміку джерел фінансування інвестицій в основний капітал в економіку Чернівецької області (див. табл.1).

Таблиця 1

**Джерела фінансування інвестицій в основний капітал
в Чернівецькій області [6, с. 176]**

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
У фактичних цінах, млн. грн.								
Усього	326,0	520,2	655,5	754,8	1451,4	2332,0	3732,6	2602,1
У тому числі за рахунок коштів:								
державного бюджету	12,4	99,2	171,1	144,5	282,8	234,3	838,8	578,7
місцевих бюджетів	8,9	25,7	49,7	46,3	105,5	122,5	153,1	68,8
власних коштів підприємств	140,2	209,8	213,3	236,1	508,2	1065,8	982,5	840,4
іноземних інвесторів	3,7	5,8	6,1	14,0	58,3	5,5	55,7	28,3
кредитів банків та інших позик	18,4	71,3	57,7	119,8	202,8	293,6	890,9	624,2
інших джерел фінансування	142,4	107,9	157,5	190,6	291,3	608,0	809,5	450,7

Як бачимо з даних таблиці 1, найбільшу суму інвестицій в основний капітал Чернівецької області за останні 8 років вкладено за рахунок власних коштів підприємств та організацій, у 2009 р. ця сума становила 840,4 млн. грн., тобто 32,3% від загального обсягу інвестицій, що на 6% більше ніж у 2008 р. Найменшу питому вагу становлять кошти іноземних інвесторів - 1,1% від загального обсягу (28,3 млн. грн.), порівняно з 2008 р. сума іноземних інвестицій зменшилася на 0,4%.

В промисловості області на кінець 2009 р. було зосереджено основних засобів вартістю 3,7 млрд. грн., що становило 12,6% від загальної їх вартості по області (у 2008 р. – 3,2 млрд. грн. та 14,4%). У структурі основних засобів промисловості

переважають основні засоби підприємств переробної промисловості (64,2%).

Протягом 2009 р. промисловими підприємствами введено в дію нових основних засобів на суму 149,7 млн. грн. (3,7% нових основних засобів області), ліквідовано на 15,7 млн. грн. (16,6%). При цьому, коефіцієнт оновлення основних засобів промисловості склав 4%, коефіцієнт ліквідації – 0,4% (в цілому по області – відповідно 14,4% і 0,4%).

Ступінь зносу основних засобів промисловості у 2009 р. становив 42% проти 37,4% в цілому по області.

У 2009 р. в промисловість області залучено 1183 млн. грн. інвестицій в основний капітал, що становило 45,5% в загальному обсязі основного

капіталу по області (у 2008 р. – 1210,8 млн. грн. та 32,4% відповідно) [5].

Для покращення розвитку економіки області велике значення має активізація інвестиційних процесів та більш широке залучення іноземних інвестицій в область.

Майже дві третини (61,2%) загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку області спрямовано в підприємства промисловості. На 01.01.10 р. їх обсяг становив 37,9 млн. дол. США, що на 0,4 млн. дол. США або на 1% більше обсягів інвестицій на початок 2009 р. Значний капітал внесено іноземними інвесторами в підприємства харчової промисловості – 18 млн. дол. США (29% від загального обсягу інвестицій в області) [5].

В Україні, не дивлячись на періодичне пожвавлення інвестиційного процесу, продовжується «інвестиційний голод». Основними джерелами інвестицій були і продовжують залишатись власні кошти підприємств. За роки реформ не стали достатньо надійними і стабільними ресурсами ні кредити комерційних банків, ні бюджетні кошти, ні портфельні інвестиції. Тому, при фактично великому дефіциті внутрішніх коштів, швидкому старінні промислово-виробничого потенціалу країни, необхідності забезпечення технологічного переобладнання промислових галузей, національна економіка відчуває значні потреби в інвестиціях.

Для вирішення проблеми залучення інвестицій в економіку країни необхідна стабільна державна інвестиційна політика, яка представляє собою комплекс народногосподарських підходів і рішень, які визначають обсяг, структуру і напрямки використання інвестицій в сферах і галузях економіки.

Головним завданням державної інвестиційної політики є формування благополучного середовища, яке сприяє залученню і підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів в розвитку економіки і соціального середовища.

Інвестиційна політика повинна бути зорієнтована на:

- визначення відповідних для кожного періоду часу обсягів інвестицій і їх

структури: галузевої, відтворювальної, технологічної, територіальної і по формах власності;

- вибір пріоритетів;
- підвищення ефективності інвестицій.

Висновки:

1. Процес відтворення основних фондів потребує збільшення фінансування, оскільки він значною мірою визначає ефективність суспільного виробництва, темпи впровадження науково-технічного прогресу, зростання національного доходу.

2. Найважливішою умовою ефективного функціонування підприємств у ринковому середовищі є забезпечення принципу самофінансування, який передбачає здійснення господарської та інвестиційної діяльності за рахунок власних джерел (амортизації та чистого прибутку), а також залучених кредитних ресурсів. Серед джерел самофінансування амортизаційні відрахування посідають головне місце, тому що завдяки синхронності між кругообігом основних фондів і формуванням амортизаційного фонду, меншій їх схильності до кон'юктурних коливань, пов'язаних з результатами господарської діяльності, вони більшою мірою, ніж прибуток, можуть бути фінансовою базою самостійності підприємств у відтворенні основних фондів.

3. Фінансування відтворення основних фондів тільки за рахунок власних фінансових ресурсів не завжди вигідне для підприємства. Наприклад, якщо ціни на кредитні ресурси невисокі, а підприємство може забезпечити вищий рівень віддачі на вкладений капітал, ніж плата за позику, то, залучаючи такі кошти, воно може очікувати підвищення рентабельності власного капіталу.

4. Для активізації інвестиційної діяльності доцільними можуть бути непрямі методи стимулювання, що нині використовуються недостатньо. До них належить розвиток такої сфери нетрадиційного фінансування, як лізинг машин та устаткування.

5. На особливу увагу заслуговує можливість одержання значних додаткових коштів товариством від емісії цінних паперів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Крисанов Д. Інноваційний фактор розвитку харчової промисловості України / Д. Крисанов // Економіка України. - 2007. - №4. - С. 71-82.
2. Лемішко О.О. Інвестиції в основний капітал та їх вплив на економіку України / О.О. Лемішко // Фінанси України. - 2007. - №7. - С. 46-61.
3. Макаренко І.О. Сучасні механізми стабілізації діяльності підприємств харчової промисловості / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 2 (56). - С. 93-100.
4. Іноземні інвестиції в економіку Чернівецької області у 2009 році. Економічна доповідь. // Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці. – 2010.
5. Промисловість Буковини 2005-2009. Статистичний збірник. За ред. А.В. Ротаря // Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці. – 2010.
6. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2009 р. / За ред. А.В. Ротаря // Головне управління статистики у Чернівецькій області. - Чернівці. - 2010.

